

Anmeldelser.

**Det danske Folks Historie, skrevet af danske Historikere.
Redigeret af Aage Friis, Axel Linvald og M. Mackeprang.
Kbh. 1926—1929.**

Da vi i sin Tid drøftede »Danmarks Riges Historie«, foreslog A. D. Jørgensen netop det Navn, som nu er anvendt; vi andre frygtede, at det var for fordringsfuldt og holdt paa den Holbergske Titel. Nu har man overfor det nye Skrift haft mere Mod. Ogsaa paa en helt anden Maade har man været bedre stillet end ved Danmarks Riges Historie; dette udgaves paa den Maade, at hver Forfatter kom tre Gange til, hvad der medførte, at den ene ikke kunde vide, hvad hans Forgænger vilde slutte med at sige (noget, der for mit Vedkommende førte til, at jeg udgav »Valdemarernes Storhedstid« for at vise, hvad der var mit Udgangspunkt). Nu var Planen for Det danske Folks Historie, at den skulde skride frem i regelmæssig Tidsfølge, dog at man vilde begynde med Bd. VII. En Medarbejders Sygdom gjorde, at der kom Brud herpaa, og Udgivelsen af Bd. V maatte udsættes til sidst. En anden Fordel har det nye Værk fremfor Danmarks Riges Historie: det anfører overalt Hovedkilderne til hvert Afsnit, hvad jeg havde foreslaaet ved Danmarks Riges Historie, men ikke faaet tiltraadt.

Det nye Værk frembyder da stor Interesse, efterat Danmarks Riges Historie forlængst er udsolgt, og Redaktionen maa prises for at have skaffet sig dygtige Medarbejdere. Det begynder med Danmarks Geologi ved Knud Jessen, giver derefter en Oversigt over Sproget ved Sv. Aakjær og en Oversigt over vort Folks Oldtidsliv og forhistoriske Minder ved J. Brøndsted. Vilh. la Cour har skrevet om vort Folks Oprindelse og folkelige Minder; han udtrykker sig noget forsigtigere end denne Forf. plejer van. Johs. Steenstrup har skrevet to store Afsnit om Danmark i Tiden fra

Vikingetogene til Valdemar Sejrs Død; han tilhører en anden Generation end de andre Medarbejdere, men han skriver med en rent ungdommelig Verve — og han er her fri for at tale om den forhistoriske Tid, hvor hans sønlige Pietet paa nogle Punkter førte ham ind paa uheldige Veje. Jørgen Olrik har skrevet om Tiden 1241—1340; som Museumsmand har det faldet ham naturligt at fremdrage de antikvariske Rester, og for at gøre sin Fremstilling folkeligere, har han givet lange Citater af Kilderne, ogsaa de poetiske, hvis Paalidelighed rigtignok er mer end tvivlsom. Samme Forfatter har skrevet om Rigets Genrejsning og Kalmarunionen, for hvilket Tidsrum de poetiske Kilder dog spiller en lille Rolle.

De to følgende Afsnit er skrevet af Højskolemænd. Askovlæreren C. P. O. Christiansen har skrevet om Unionsopløsningen og Kirkebruddets Tidsalder, følgende de enkelte Traade for sig, indtil de sluttelig løber sammen; det er gjort med stor Finhed, men vil maaske nok gaa noget over den menige Læsers Hoved. Højskoleforstander Hans Lund fra Rødning har skrevet om »Under Forbundet mellem Konge og Adel 1533—88«; han holder sig mere paa det jævne, men fremstiller godt og grundigt. Derefter har Povl Engelstoft skrevet om Kristian IV.s Tidsalder, hvor han tidligere har gjort Studier.

Herefter kan Kunst og Litteratur skilles ud i særlige Afsnit. Mackeprang har med sædvanlig Kyndighed skrevet om Kunsten fra 1536—1660. Th. A. Müller har i to Afsnit behandlet hele Aandslivet i Tiden 1660 til 1800 med den Indsigt og Alsidighed, som særtegner ham. Endelig har Vilh. Andersen i to Afsnit fremstillet Aandslivet fra 1800 til noget ind i det 20. Aarh. med sin store Kyndighed — og, maaske paa Grund af Kortfattetheden, noget færre Stilblomster end ellers.

Jeg vender nu tilbage til den politiske Historie. Knud Fabricius har behandlet Enevældens Dæmring og den ældre Enevælde (1640—1730) med rolig Beherskelse og ofte ret originalt. Hans Jensen har skrevet om saa forskellige Tidsrum som 1730—66, 1814—48 og »Efter Verdenskrigen«, solidt og med udpræget Stræben efter en upartisk Bedømmelse. Povl Engelstoft har, foruden hvad allerede er nævnt, skrevet om 1848—64, 1864—70, »Mellem Systemskiftet og Verdenskrigen« og 1920—25, overalt anvendende sin store Evne til at karakterisere skarpt. Axel Linvald har skrevet om »Oplysningens Tidsalder«, som han kender bedre end nogen anden nulevende. P. Munch har først skrevet om det danske Folk og Udlandet 1864—1901; Begyndelsen af dette Tidsrum ligger forud for hans eget Fødeaar, men Spørgs-

maalet har altid interesseret ham. Han har derefter dygtigt skildret det danske Folks Livsvilkaar 1864—1914. Betydningsfuldest er dog hans Skildring af Danmark under Verdenskrigen, hvorunder han selv sad i Ministeriet; det er Nutidshistorie, skrevet med rolig Objektivitet. Fhv. Minister H. P. Hanssen har givet en kort, men dybtfølt Skildring af Sønderjyderne under Verdenskrigen.

Idet jeg her hurtig har gennemløbet »Det danske Folks Historie«, vil man forstaa, at jeg betragter det som noget meget betydningsfuldt, at vi har faaet denne nye Skildring, efterat »Danmarks Riges Historie« forlængst har været udsolgt. Det er Redaktionens store Ære at have samlet saa gode Medarbejdere og ført Værket igennem i det beregnede Tidsspand. Ogsaa Afbildningerne er gennemgaaende godt valgte. Nogle Indvendinger kan man dog gøre. Poul Nørlund har i Tilskueren 1928 II 298 f. skarpsindigt paavist, at Sv. Aakjær, Johs. Brøndsted og Vilh. la Cour slet ikke er enige om, hvorvidt og naar der har fundet en ny Indvandring Sted i Danmark. Praktisk vil jeg dog lægge mere Vægt paa noget andet, det, at Værket mangler et Register; Forlæggeren har ikke villet paatage sig den Bekostning, som en saadan Forøgelse af Værkets Omfang vilde have medført, men det var jo nok noget, som Redaktionen enten forud burde have sikret sig i den med ham sluttede Kontrakt eller have taget med i sine Beregninger ved Planlæggelsen. *Kr. Erslev.*

**Rasmus Mortensen: Fra Vejle Vesteregn. Lindeballe Sogn.
Med Træk af Gadbjerg og Ringive Sognes Historie
(Vejle 1929).**

Der er Grund til at henlede Opmærksomheden paa denne Prøve paa klog, velafvejet Hjemstavnsforskning. Indenfor den givne Begrænsning, en valgt lille Plets Historie gennem Tiderne, giver Forf. hvad man maa vente at finde: Bebyggelsens Art og dens vexlende Kaar, de enkelte Gaardes og Bosteders skiftende Ejere, Kirkes og Skolers Udvikling og Skæbne belyst gennem Fundatser, Regnskaber, Indberetninger etc., kort sagt Historiens Gang over Stedet saavidt Kilderne lader os følge den. Om alt dette udlader sig Forf. med priselig Korthed, Lokalstoffet fremlægges med Kommentar til væsentlige Træk, med Tavshed om uvæsentligt. Men derudover giver han meget mere. Ikke blot en Beskrivelse af Egnens Natur med kort Gennemgang af de geologiske Forhold,